

Общественно-политическая газета
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

ХАНТЫ ЯСАҢ

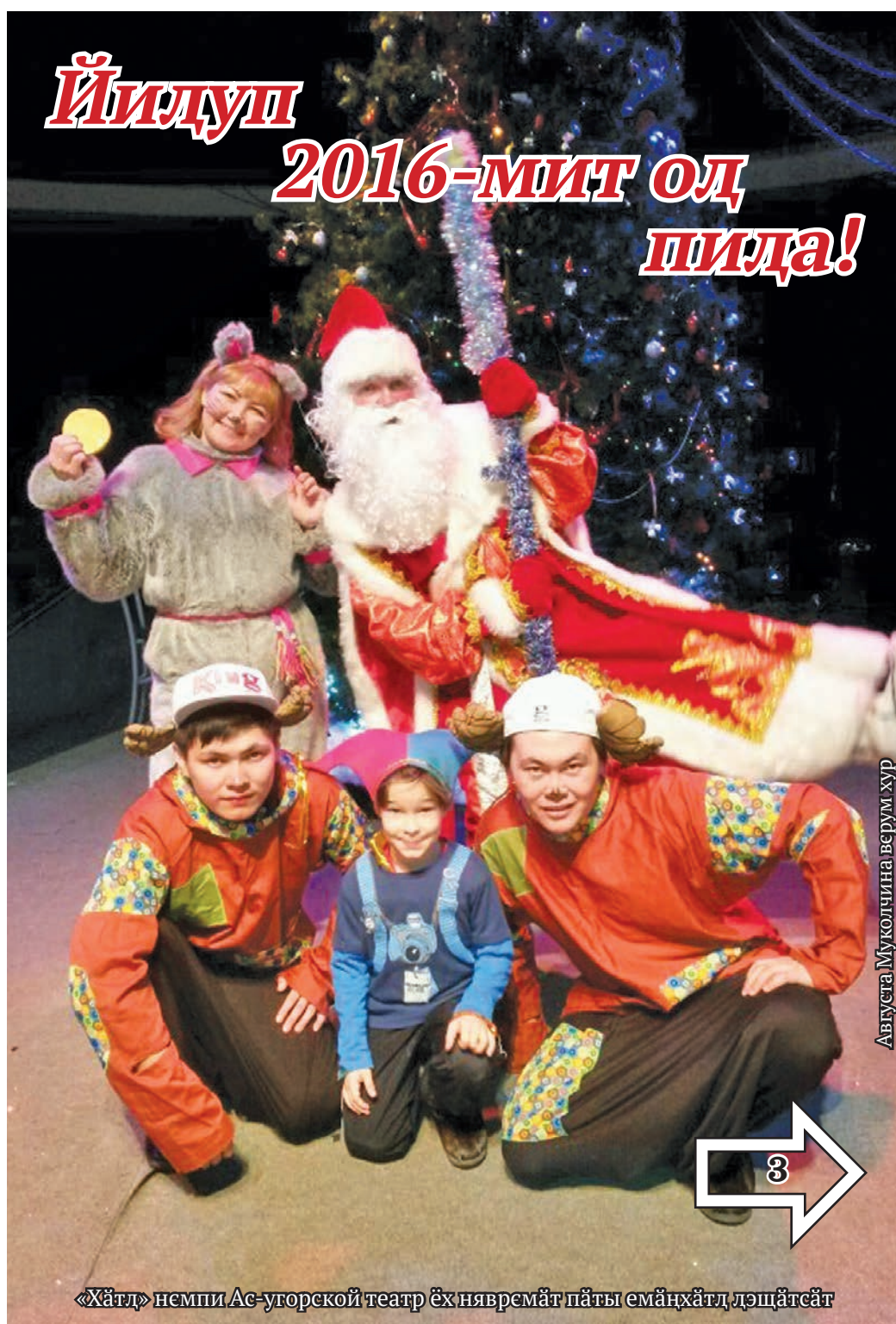
ПЯТНИЦА

15 января 2016 года

№ 1 (3445)

www.khanty-yasang.ru

Основана 1 ноября 1957 года

«Хәтд» нәмпи Ас-угорской театр ёх няврәмәт пәты емәңхәтд ләщәтсәт

Тәм
номерән
лұнтаты:

6

Хутыса
Нижневартовской
район Корлики
кәртән хәнтәт
вәлдәт

8

Сәрханл
мұвн Тәрум
юхан ёх ияха
әктәщийлсәт

9

Хәнты не
Анна Павловна
Ердакова
50 ода йис

12

Сәрханл мұвәң хә
Семён Павлович
Нимперов рәт
мұвды хәщәс

13

Хутыса
«Нарымский
стан» община ёх
рәпитләт

Хэлүм мўв кәшә ёх

Ёмвош округ, Тюменской па Ямал мўвн дүмә кәшәйт 2015-мит ол хулдаты депн видеоконференция хўват мирхот верәнтсәт.

Югра мўв дүмә кәшә ики **Борис Хохряков** лупәс: «Ёмвош округ арсыр мир вәд. Вантә, тыв рәпата кәншман ар ёх йил. Ши пәта мўң ар ол мәр арсыр хуятәт күтәдн яма вәдты кешә рәпитлүв. Ши тумпи 2015-мит олн юхи хәшүм дүмә мирхотн «Огражданско-патриотическом воспитании» немуп поступсы вўсүв. Ширн тәм ут унтасн айлат ёх мўвәд, хоттел ёхдал

мосман па нәмман тайты питдәт. Щәдта Россия мўв хон ики Владимир Путин Федеральной Собранияйн китум яснәт ширн мўң рәпатаев ләшәтләв. Шит вәдупсы арсыр нўшайт тўнматты верәт. Югра мўв бюджет вухәт тәса государственной программәйт ширн верты сўртәт. Ши тумпи мўв вуй нух тадты тәса рәпитты тәхет арталуман тайлүв. Ишәкты непекәтн

катдуптәты шира Югра мўв депутатнән Алексей Андреев, Александр Смирнов па Нуви Сәнхумвош районкәшә Сергей Маненков немәт нух вантсайт».

Елды Тюменской мўв Дүмә кәшә хә **Сергей Корепанов** путәртәс, ёх яма вәдты кешә кашәң депутатә ванкүтлди мир пида вәйтантийдты мосл. Ши тумпи арсыр мир Най-Вәрт нәмман ат тайлдәт. Вәндтййдты айлат нартуп хәннәхәйта елды тўң әш хўват вәдты верәт оләңән путәртты мосл. Мир пирыюм депутатәта кашәң хәннәхә вәдупсы давәрт

сўрт яма верты мосл.

Әхәт Ямал мўв дүмә кәшә ики **Сергей Ямкин** ай павтәс: «2016-мит олн Россия мўв хон Владимир Путин ясәң ширн 20 мудтас вән верәт па вәйтантиупсәт ләшәтты питлүв. Шиты Ямал мўвн вәдты па рәпитты оса тәхет яма нух вантләдүв. Мет шопәң мирев вәндтййдты верәт нух алумләдүв».

Шиты Ямал, Югра па Тюменской мўв дүмә кәшәйт путәртсәт.

**Ульяна
МОЛДАНОВА**

Пенсия вух оләңән

Ван хәтлуп тылдәш сужнум едпийн Ёмвошн «Югра» немуп айт ләшәтты хот йитн айкеләт әкәтты ёх округев хўваттыйн государственной пенсионной фонд кәшә не Татьяна Зайцева пида вәйтантийдсәт. Кәшә неңев әктәшүм хуятәта Югра мўв пенсияйт па «Материнской капитал» оләңән айкел верәс.

Сырыя Т.С. Зайцева ай верәс, хуты 2015-мит ол ван хәтлуп тылдәшн 22-мит хәтәдн Россия мўв луваттыйн пенсионной тәхи 25 ол постәс. Ши оләт мәр вән рәпата версы. 2002-мит олн округевн кәтсот шурәс

хәннәхә вәс, 2015-мит олн – нядсот мудтас. Вантә, олмәрвәнапелка ювум хуят няд процента ара йил. Тәмхәтл Югра мўв күтуп пенсия вух 18,8 шурәс шойт вухә вәд.

Елды уша йис, тәндуп тылдәш оләңмит хәтл вўш

эвәлт ән рәпитты вәна пелка ювум хәннәхә пенсия тылдәш вухәд няд процента вәншәка версы. Вән кер тылдәшн социальной пенсия вух иши еша нух енмәд.

Щәдта «Материнской капитал» немпи вухәң непек оләңән путәр мәнәс. Кәшә неңев яснәт эвәлт уша йис, хуты тәмхәтл 95 шурәс мудтас хуят ши непек ёша павтәс. Дыв күтәдн 40 мултәс процентәңки-аши ши вухәт мосты верә есәлдсәт.

Мосл ястәты, 2016-мит ол Ас хәлты тылдәш оләңмит хәтл вўш эвәлт тәм нётупсы вух нядмит верә есәлдты рәхл. Шит кәши-мәш тайты нявремәт лекшитты, ямәлдты па вәндтййдты шира.

Тәмхәтл вәдты хотәт ямәлдты верәта 89 процент арат хоттел ёх вух есәлдсәт; нявремәт вәндтййдты шира 10,8 процент хәннәхә; мет шимәд вух әңки рәпитты пенсия китды.

Ирина САМСОНОВА

Русскинской вошн кев хурас верса

«ЛУКОЙЛ – Западная Сибирь» немуп тәхи унтасн Сәрханл мўвн Русскинской вошн кев хур омсәлдса. Тәм ут ладьн әнтәма ювум ёх нәмман тайты кешә верса.

Мўв вуй нух тадты тәхийн рәпитты хуятәт вух Ёмвош округ правительствә пида кашашты непек ширн мәсәт. Вудәң Отечественной ладьн, ин тәм оләтн ладятн ухләд пунум кев хурн солдатнән дольләңән.

Ши тумпи вудәң пәдтап ладь пурайн тарма войхүд ведпәслум хәнты ики хур тыв верса. Ши оләтн рәпитты хуят ән тәрмәс. Ши пәта пирәш имет, икет па нявремәт худыева атлхәтл рәпитсәт. Мўң Югра мўвевн ёх хүд

ведпәсләсәт. Ар хүд – ладь пәта! Ширн тәта ай кәртлүвн мир пәдтап ладьн нух питты кешә арсыр рәпатайтн тәранләсәт.

Тәм кев хур Москва хон вошн «Лит Арт» немуп тәхийн чугун эвәлт верса.

**Хәнты ясәңа
тулмәштәс
Ульяна ДАНИЛО**

Мәнум ол Ас потты тылдәшн «Хәнты ясәң» газетайн 22-мит номерән оләңмит па яңмит допәснәнән ма юврая хәншсум Валентина Талигина нем, мосл хәншты па лўнәтты Надежда Емельяновна Талигина. Шит пәта ма вўнавәт ясәң китлум Евгений па Надежда Талигиннәна.

**Надежда
НОВЬЮХОВА**

«Югра мўв ям хәннехә олаңан» нявремәт пәты кәсупсы

Ас хәдты тыләш 11-мит хәтл вўш эвәлт тәндуп тыләш 15-мит вәнты мўң округевн Нявремәт пәты алум ода па Югра мўв 85 ода ювум хәтл пәты «Югра мўв ям хәннехә олаңан» немпи кәсупсы верлы. Тәм кәсупсы «Хәнты ясаң», «Луима сәрипос» газетайңан әх па «Югра дьлһуптәты» немпи оса тәхи хуятәт ләшәтсәт.

Щит пәты ям хәнне-хәйт па лыв вудаң верлад олаңан хәнты па вухадь ясаңһанһан путрәт муй стихәт хәншты мосл.

Щи кәсупсийн Югра мўвн вәдты 7-10 ол, 11-15 ол, 16-18 ол дуват нявремәт кәсты веритләт.

Кәсупсыя путрәт па стихәт тәмәш немәт хўват китты мосл:

- «Ма рәт дерем»;
- «Ямарәпиттыхуятәт олаңан»;
- «Югра мўв пәты әмәш әх верәт».

Хәншум путрәт па сти-хәт пида нын олһенән ай тўваты:

- опраш нем, нем, ащи нем;
- сема питум хәтл, тыләш, ол;
- вәдты хот адрес;

– путрәт муй стихәт нем, хән хәншман вәс.

Кәсупсыя щимәш ут китты мосл:

- рәт ясаңан хәншум путәр (па әх пида хәншум путәр, атәт хәншум путәр);
- рәт ясаңан стих (па әх пида хәншум стих муй атәт хәншум путәр).

Китум путрәт па стихәт юхды ән китләдўв. Мет яма па тәса ләшәтум утәт «Хәнты ясаң» па «Луима сәрипос» газетайңан хуша хәншләдўв.

Непеклән тәндуп тыләш 15-мит хәтл вәнты китты мосл: хәншум әх опраш немл, немл, ащи немл; ол дуват; нәтты хуят опраш нем, нем, ащи нем, вәдты адрес, телефон, факс.

Тыв китаты: 628011, Ёмвош, Комсомольской вош хулы, 31-мит хот, 501 хот йит, рәхл электронной пәшта хўват: luima@ugra-com.ru (628011, г. Ханты-Мансийск, ул. Комсомольская, д. 31, каб.).

Кашәң адюм нем кәсупсийн хәдум хуят нух питты веритл, щит 1-мит, 2-мит па 3-мит тәхи. Щи тумпийн мойлупсы әша холумтләт па щи тухадпи кәсты няврема ишәк непек мәды.

Кәсупсийн нух питум нявремәт олаңан www.khanty-yasang.ru немпи сайт хуша уша верты рәхл. Тәндуп тыләш 18-митн уша йил, хуятат нух питсәт. 19-мит хәтлән нух питум нявремәт ишәкты не-пекәтн па мойлупсәтн катлуптәдйит.

Кәсупсыолаңанкарты келәт хўват иньшәсты рәхл: 8 (3467) 33-36-82; 33-36-07, 33-23-09.

Людмила СПИРЯКОВА

Йилуп 2016-мит ол рўтьшәты емәңхәтләтн Югра мўвн шеңк ишкы тәрум вәс. Тәп вошәң па мойңа юхтум мир щи верн ән пакантсәт. Лыв амтәңа па әмшә емәңхәтләт постәсәт. Вантә, тәм пўш Ёмвошн арсыр вәйтәнтупсәт, якхотәт, әрәшты тәхет рәпитсәт.

Щит: «Хәтл» немпи Ас-угорской театрән рә-питты хуятәт нявремәт пәты хәс мулдас юнтәң емәңхәтл ләшәтсәт; «Архиопарк» хәрн «Юрн вош хулы» кашәң хәтл рәпитәс. Тәта вўды әхәдн хәтәтәдйәты, хўр вўты, увәс мир летутәт леты, шуши мир кәсупсәт па па сыр-сыр верәт вантты рәхәс; «Мустанг» тәхийн мойң хуятәт лов шәншән яңхсәт па лов әхәдн хәтәтәдйәсәт; Ёмвош вудаң хәрн әмәш доньшәң па еңкәң вош пўншсы, тәта ищи арсыр юнтәң кәсупсәт па сыр-сыр әмәш верәт мир пәты версийт.

Арсыр юнтты па әрәшты тәхет рәпитсәт. Щит пәты арсыр вошәт, кәртәт эвәлт Ёмвоша рўтьшәты кеши мойңа юхтум хәннехуятәт амтәңа йилуп 2016-мит ол постәсәт.

Ирина САМСОНОВА

Мўвәт-йиңкәт давадты әх мирхот

Ван хәтлуп тыләш 17-мит хәтәдн Ёмвошн округев мўвәт-йиңкәт давадты әх мирхот вәс. Ияха әктәшум хәннехуятәт едпийн Югра мўв Природнадзор тәхи кәшә хә Сергей Пикунов айкел верәс, муй щирн дыв хушәда вәдты хуятәт тәм ол мәр арсыр рәпатайт ләшәтсәт.

– Юхи хәшум одн Югра мўвевн вәдты хәннехуятәт мўңева сыр-сыр айкеләт китләт, мәта утәт хуши путәртләт, муй щирн арсыр нампар әкәтты тәхет вевтама рәпитләт па щи унтасн вән нампры пайт йилпа етләт. Щит пәта мўң арсыр ай кәртәң па вошәң кәшәйт пида

немасыя вәйтәнтйәдсўв па путремәсўв, ләдн щимәш тәхет ямсыева па сора ат систамтсәт па кашәң хәтәдн вантман ат тәйсәт. Щи вер тумпийн, мўв илпи тащ вўты тәхет хуши ин тәмхәтл вәнта попутной нефтяной газ нух вўшитла. Итәх тәхийн щи газ ияха әкәтты

машинайт версийт па щит пәта щи мўв лепн вәдты хәннехуятәта шеңк ям едды вәдты-холты. Мосл лупты, хути Южно-Приобской газоперерабатывающий тәхи верум кемн щимәш попутной газ, мәта утәд щиты нух вўшитла, кәт пўша шимла йис. Щәдта Природнадзор хуши рәпитты хәннехуятәт кашәң пўш мўв илпи тащ мәнты карты турәт арталуман тәйләт, ләдн лывмәттытәхийн кәтна адтохсәтпанефтьмуйпа газ мўва ад питәс. Итәх

нефтяной компанияйт ищи па арсыр тәхетн мўв Югра мўвев нәхләңа верләт. Щит пәта тәм пўш дыв миллиард сот хәлумхушьяң шойт вух штраф щирн округев вух лўңәтты тәхия сухуптәты питләт.

Тәм мирхотн «Гринпис России» (мўвәт-йиңкәт давадты тәхи) кәшә хә Владимир Чупров лупәс, муй щирн юхи хәшум оләтн дыв Югра мўвева нәтты веритләт, ләдн едды иса сыстама нефть па газ вўты веритсәт. Щит пәта лўведа тәп Югра мўвев кәшә не пида и нумәса юхәтты мосл.

Владимир ЕНОВ

Шуши мир верат олаңан путартсат

Ван хатлуп тыдәш 16-мит хәтәдн Югра мұв кәшә не дәнқәр хә Геннадий Бухтин мирхот әктылдәс. Тәта оса тәхета лұнум әх шуши мир рәт яснәт па культура верат давадман тайты па увәс хәннехә вәлупсы олаңан путарт тәсәт.

Сырыя грант вух нәтупсы олаңан оса па внешней связя департамент кәшә дәнқәр хә **О. Бурьчкин** ай павтәс. Лұв ширәдн, ванкұтды шуши мир грант вух еша паватты пәты мосты непека́т тўншираңа нух хәншты па тәса дэщәтты ән веритдәт. Щит пәты нәтупсы вух еша вўты шир әнтәм. **Г. Бухтин**

юхды щиты лупәс: «Тәм вухәң кәсупсы мосд щиты дэщәтты, дәдн кашәң хәнты муй вухадь хәннехә, мата хуят вәнт шушийн вәд, йис культура верат па рәт яснәт дерамтәд грант вух нәтупсы еша паватты шир ат тайс. Дыв пәтәдә непека́т па ширн вантты пәдэщәтты мосд. Щи тумпийн, мосәң, «Многофункцио-

нальной тәхет» па интернет ширн ищи рәхд вохты непека́т вухәң кәсупсыя китты».

«Югра дылнуптәты» оса тәхи әх кәшә хә **А. Новыхов** путартәс, дәдн грант вух нәтупсы еша паватты вер олаңан кашәң хәннехә интернет хўватванттыатверитәс. Щи тумпийн арталәты әх кўтн кашәң район эвәлт хуят пириты па комиссия верты мосд. Вантә, щиты мосты непека́т кеншәка нух дэщәттыпитл, щитпәты аршәк шуши мир грант нәтупсы вух еша вўдәт.

Елды Ас-угорской институт кәшә дәнқәр не **Е. Косинцева** лупәс, хуты интернет хуца «Увәс мирәт» немпи сайтән мосд немасыя тәхи верты, хута иса Югра мұв грантәт олаңан айкеләт лўнәтты ат рәхәс. Вантә, интәм мосты грант олаңан мулды уша паватты дава́рт.

Нуви сәңхум район кәшә дәнқәр хә **С. Молданов** путартәс, хуты

рәт яснәта па культура верәта ай пушхиет айтәдн вәндтәты мосд. Тәп ши пурайн йис вәлупсәв дерамтлұв. Тәмхәтл Нуви сәңхум районән щимәш әх вәд, тәп немасыя тәхет пўншты мосд.

Щәдта айдат әх вәндтәты па рәпата вәты верат олаңан путарт мәнәс. Ар пеләк шуши мир айдат әх Ёмвош технологическо-педагогической тәхия, Игримской профессиональной лицея вәндтәйдтәмәндәт. Вән тәхет олаңан путартты ки, щит Югорской государственной университетн вәндтәйдләт. Дыв пириум рәпата тәхет округев луватыйн мосдәт. Елды мосд, дәдн кашәң район кәшә әх Югра мұв вәндтәты тәхет пида ияха катләсман ат рәпитсәт, еш пос непека́т ат пунсәт, дәдн ямавәты, муйсәр рәпата тәхет дыведа мосдәт.

Ирина САМСОНОВА

«Югра дылнуптәты» тәхи мирхот

Ван хатлуп тыдәш 10-мит хәтәдн Ёмвошн «Югра дылнуптәты» тәхи хуца рәпитты әх мирхота әктәщийдсәт.

Мет олаң ясәң Ёмвош район кәшә дәнқәр хә **Руслан Ерышев** тәс:

– Тәмхәтл Югра мұвев 85 тәдә йис. Югра мұвн вәдты кашәң хәннехә тәдәна яма, хўв нәпәт ат вәд. Мўң районэвн иса 32 шуши мир община рәпитл. Дыв ар унтас вердәт, йис әх вәлупсы елды тәдәт. Щи тумпи Кышик вошн ай нявремәт хәнты мир вәлупсы уша вертәд кеша лўнәң «Мосум нявремәт» немуп кәрт рәпитл. Щәдта районэв кәртәтн «Вўрңа хәтл» дэщәтәйдлұв. Тәмәш верат эвәлт мир хәнтәт, вухадят, юрнәт

емәңхәтләт олаңан уша вердәт.

Елды «Югра дылнуптәты» тәхи кәшә **Александр Новыхов** путартәс, муй вўрн шуши мир вәлупсы әхтыйн рәпитты поступсәт округн йилпатсайт. Щәдта мұв авәт верат тәты тәхийн рәпитты ики **Евгений Лавров** ай павтәс, муй иты «Социально-экономическое развитие коренных малочисленных народов Севера Ханты-Мансийского автономного округа – Югры» немуп поступсы 2015-мит од мәр рәпитәс. Тәм ут шуши

мирәт вәлупсы елды тәты кеша дэщәтсә. Вәнт кәртәтн, вўды дава́дман, вой-хўд ведпәсдуман вәдты хәнтәт, вухадят па юрнәт вәлупсы ән тәруптәты пәта верса. Щитәт унтасн увәс мирәт йис вәлупсы дәдн елды ат вәс. Тәм непек посн шуши әх лекшитты верат тўнматты пакләт. Вәнт кәртәтн вәдты увәс мира субсидия вухәт еша паватты рәхәд. Тәм поступсы хўват шуши әх вәдты кәртәт ямсыева нухдэщәтты, итәхтәхетн йилдуп павәрт хотәт омәсты, пәшасәт верты рәхәд. Тәп заявление непека́т хәншты мосд.

Әхәт «Югра дылнуптәты» тәхи кәшә дәнқәр ими **Людмила Алфёрова**

әктәшум мира путартәс, муйсәр мирхотәт, вәй-тантупсәт па емәңхәтләт дыв 2016-мит одн верты питләт. Щиты уша йис, шуши мирев оса тәхи 20 мулдас арсыр вер ол мәра дэщәтәд. Щи тумпи «Югра дылнуптәты» тәхи округев вошәтн па районәтн рәпитты кәшәйт сыр-сыр верат тўнматләт. Елды Сәрханл шуши мир «Югра дылнуптәты» тәхи кәшә не **Валентина Шадрина**, Нуви сәңхум вош район «Югра дылнуптәты» тәхи кәшә **Надежда Костылева** па Советской район «Югра дылнуптәты» тәхи кәшә ики **Виктор Вискунов** путартсәт, муйсәр вәйтантупсәт дыв мұвдәдн хәнтәт, вухадят па юрнәт пида верәнтләт.

Ульяна ДАНИЛО

Финно-угрәт ясңәт па культура олаңән

Ёмвошин финно-угорской рәт мирәт хәтләт па Ас-угорской айлат ёх тәхи хәс ол постәты еманхәтл пурайн путәртсы, хутыса елды ясәңдүв, культура верлүв лавәлман тайты. Тәта «Хутыса оса тәхет ёха елды финно-угрәт ясңәт, культура лавәлты» немпи вән вер тәты хәр ләщәтман вәс, мәта ут финн хә Рикку Савонен тәл. Щит пәты тыв арсыр тәхет эвәлт 50 хуят юхтәс.

Тәмәщ дүңтупсы 2006-мит ол вүш эвәлт ләщәтлы. Олмәркәтпүш Россия па Финляндия мұвнән эвәлт 30 мудтас хәннәхә арсыр мосты верәта вәндәтәты шир тайл. Финно-угорской па самодийской мирәт күтәлн путәртсәт, муй ширн вошәтн па кәртәтн финно-угорской ясңәт вәндәтәты, хутыса йилуп ширн ясңәт лавәлман елды тәты па муй ширн интернетн ши верәт ләщәтты рәхл. Ши тумпийн әктәшум хуятәт вәндәтәсийт, хутыса мойна юхтум мир пәты рүтьщәты тәхет ләщәтты мосл, увәс мирәт правайт па социально-экономической верәт олаңән айкел тәсы. **Рикку Савонен** лупәс: «Мұң и тәхийн ән омәслүв – елды мәңлүв! Вәндәтәты хәр юпийн вантлүв, муй яма тывәс, муйсәр йилуп верәт па тәсәшәк вантты мосл. Щит пәты интәм вәндәтәты хәр еша пасыр ширн версүв. Мұң дәңхалүв, ләлн тыв юхтум хәннәхә ләщәтум

мира мосты непеке әнтә тәп дүв мұвәлн елды тәс. Мет олаңән мосл, ләлн арсыр тәхетн вәлты айлат ёх күтәлн ләхсәна па ияха катләсман финно-угорской верәт ат ләщәтсәт. Югра мұвн апрәң па нумсәң

айлат ёх вәлдәт, лыв мұң ләщәтум вәндәтәты хәрәта иши юхтәйләт. Щит шеңк ям! Нәмәслум, елды ишкы па нумәлс, и верн финно-угорской культура верәт дерамтты

питлүв».

Мирхот пурайн айлат ёх тәса верәт ләщәтты пәты непеке хәншты вәндәтәтсәт. Тәм вән вер «Финляндия – Россия» немпи тәхи хә Маркку Туркия, ООН хуша шуши мирәт правайт эксперт хә Алексей Цыкарев, айлат финно-угрәт тәхи хә Алексей Шкляев па па хуятәт тәләт.

Мирхот пурайн хәт вер нух вантсы, щит «Фуникулёр» немпи мұвтел мир рүтьщәты хәр, «Путрәң акань» вер, «Футуризм – финно-угорской мирәт вәлты тәхетәңхты вер», «Вәтәң финно-угрәт вәлупсы олаңән хәләнть вер»,

«Пресс-центр VII Всемирного Конгресса финно-угорских народов» па па верәт.

Ақмұм ёх непеке нух хәншәт, муйсәр нұшайт олаңән айлат финно-угрәт VII мұвтел финно-угорской мир конгресс пурайн путәртты питләт, мәта ут па хон пеләк Финляндия мұв Лахти вошн мәнты питл.

Тәм вән вер тәты кәща хә Рикку Савонен лупәс, ләлн йилуп верәт яма ат рәпитсәт. Мосл ястәты, хуты ши вән вер 2013-2016-мит олаңәт рәпитты питл.

**Ирина
ПОСЛОВСКАЯ**

Корлики кэрт вэдупсы

**Там олн Нижневартовской район
Корлики кэрта янхмемн ма көща дэңкэр
не Виталия Леонидовна Чехомова пида
вэйтантайдсум па путэртсум.**

– **Виталия Леонидовна, еша Корлики кэрт олаңан ай түва.**

– Ямарат олхулы мүн Корлики кэртэв Ларьяк ай воша луңас. Ши паты мира еша дэвэртшэка йис, вантэ, кэртэң эхлүва мосты непек дэщатты паты кашаң пүш Ларьяка манты мосл.

Мүн хуцева 724 хуят ханшман вэд, Корлики кэртэң – 625 хуят, ши эвэлт 475 ханты па юрн хуятат. Юхи хашум олатн аршак няврем сема питл, тэп там ол олаңмит хэлум тылащ мэр 17 няврем сема питас.

– **Муйсэр нүшайт кэртэң вэлдэт?**

– Катра пурайн мүн хуцева ар рэпитты тахи вэс: вухсар енмалды хот, вой-хүл ведпаслаты вер тэты ПОХ тахи па па тахет. Ин ар эх рэпатайды йис, вантэ, кэртэвн тэп бюджетной тахетн рэпата вэд. Щит паты ар хуят Нижневартовск воша рэпитты манлэт. Айлат эх непекаңа ювмел юпийн юхты ан кердэлэт. Ин Нижневартовск вош эвэлт хотат омасты вера вэндтылдум пухат кердасат, ешавэл армия служитты манлэт. Лүн пурайн оса рэпата тэты паты рүгышаты нявремат вүлүв, мет сыры нүшайн хоттел эх эвэлт эвет-пухат.

Карты кел хуват путэртты вер па интернет вевтама рэпитл, көщайт луплат, хуты ши нүшайт тунматлэт. Ин ашколайн па киника лунатты хотн кэртэң мир паты тынды интернет рэпитл.

Полиция хэ иши ан

тэйдүв, мосты пурайн Ларьяк кэрт эвэлт вохлүв. Ши хэ паты немасыа хот омассүв, тэп немудт хуят мүн хуцева вэдты па рэпитты ан йил.

Сыры лапат мэр кат пүш тухлаң хоп юхтылас, ин хэлум пүш. Билет непек 1210 шойт тын тайл.

Лүн пурайн вэнт түтн делды. Рувэң лүн пурайн ванкүтлы шимаш вер тывл. Щит паты кашаң лунан немасыа рэпатнекат вүлүв, дыв кашаң хатл вэнтат вантман тэйдэт, сорум юхат йира вүлэт. Тэнял шэкаң тахи пуналн тут девупсы вер вэс, ям, ху-ты кэртэң мир имухты щит хэрэатсат.

Иса нүшайлүв олаңан округ губернатор неңа Н.Комаровая путэртсүв, хэн дүв мүн хуцева юхтылас.

– **Нын хуцана лапкын пурмас па летут тынэң, щит тухлаң хопн тыв тэды?**

– Кэртэвн кат лапка рэпитл, щата иса мосты ут дэтты рэхл. Ас нопаттылыпат тылащан пурайн юхан хуват тутан хопатн летутат, пурмасат тэдыт. Кэртэң эх непекаң ханшлат, муй дыведа тэты мосл, щит хот омасты мосты щункат, кирмаш, хот пурмас, арсыр машинайт: пэсты, ентасты па па утат. Сүсн иши арсыр мүн енмалды нернат тэдыт. Ашкола, хатл мэр ай нявремат тайты па пэдняца хотат эх метар летут дэтлэт. Тал-тови пурайн иса летут муй па пурмас тухлаң

хопн тэды, щит паты дыв тынэңат.

Ин нумас тэйдүв, ашкола па хатл мэр ай нявремат тайты хот пуналн картэпка хэр дэщатты. Катра пурайн мүн шимаш хэрэатн картэпка енмалсүв.

Мүн кэртэвн тэп кат хоттел эх мисат па щичкүрекат тайлат.

– **Нын хуцана об-щинайт вэлдэт?**

– Па муй. «Верх-неважская» община көщая Надежда Авраменко вэд. Ши тумпийн Илья Кунин «Возрождение» немпи община тайл. Дыв вой-хүл ведпаслалат, тулхат, воньшүмутат, нохэр семат акатлат, кэртэң эх эвэлт иши актум утат вүлэт. Щитат ашколая, хатл мэр ай нявремат тайты хота, пэдняца тынылат.

Катра пурайн мүн, нявремат, лыпат хойты тылащ пурайн воньшүмутат акатсүв па вэндтаты ол мэр воньшүмутан йиңк янысүв, нянь десүв.

– **Нуви тут, хошум, йиңк маты вер олаңан путэрта.**

– Нуви тут вушитты вер олаңан путэртты ки, катра пурайн тэп ат вэнтты тут вушитсүв, ин талаң хатл-атл нуви тут тэйдүв. Вэн йиңк пурайн нуви тут вевтама манл. Ашколая, пэдняца па

па ишимаш вэн хотата хошум мэлүв, кэртэң эх кэрят альдат. Катра пурайн юхан эвэлт йиңк вүсүв, ин кашаң хоттел эх мүв илпи йиңк вүты лот тайл.

– **Муйсэр нётупсэт вүдең эх вантлэт?**

– Ин вүдең эх вохты непекаң ханшлат, дэлн кашаң вүды паты нётупсы вух еша холумтты. Кэртэв пуналн 43 вүт кэртэң 60-кем хуят вэд. Вүдең эха тынды тут йиңк мэлүв, ши тумпийн «Буран», хоп мотор, рация, нуви тут маты пурмас па па утат мэлүв. Щит паты дыв вохты непекаң ханшлат. Нижневартовск вошн район көщайт рэпитты хотн немасыа шуши мир пида рэпитты тахи вэд. Мүн щата рэпитты эх пида путэртлүв, мудты верат олаңан инышаслүв, вантэ, дыв вухат мэлэт.

Кашаң ол шуши мир вохты непекаң ханшлат, дэлн лүн-сус пурайн хүл ведпаслаты, ин мүн шимаш непекаң акатлүв па район көщайта китлүв.

Нётупсэт олаңан путэртты ки, вэна пелка ювум эх рүгышаты янхты нэтлүв, путэвка непек мэлүв.

**В.Л. Чехомова
пида путэртас
Людмила
СПИРЯКОВА**

Нявремәт пәта ванлтупсы пүншсы

Мәнум од ван хәтлуп тыдәш 11-мит Ёмвошн «Торум Маа» немпи пурмәсәт шавиты хотн хәнты мир поэтесса Мария Волдина пида вәйтантупсы мәнәс. Шив киникайт лүңәтты окружной хотн рәпитты не Татьяна Пуртова, Ас-угорской институт рәпитты не Татьяна Волдина па Ёмвошн гимназия хуши вәндтәйдлты пушхиет юхтәйдсәт.

Однәдн щәта «Мир детства» немпи ванлтупсы пүншсы. Щәта хәнты неңәтн ёнтум па тыюм арсыр няврем пурмәсәт, аканят, тўтщәңәт, намтәт, хә хуятн верум ай әхәл, нымәл, ай хоп па па утыет шиваләты рәхәс. Нявремәт вантсәт, муйсәр юнтутәтн сыры хәнты па вухәл пушхиет юнтсәт. «Торум Маа» хуши рәпитты неңәт нявремәта ши пурмәсәт олаңән путәртсәт. М.К. Волдина ясәң тәс, муйсәр юнтупсәтн лүв ай пурәйн юнтәс.

Ши юпийн нявремәт уша павәтсәт, хути музейн вухәл мир поэт Юван Шесталов немпи хот йит вәл, щәта арсыр вудәң хуятәт пида вәйтантупсәт мәнләт. Тәмхәтл пушхиет хәнты мир поэтесса Мария Волдина пида вәтаңа йисәт. Лүв

эвед Татьяна Волдина нявремәта путәртәс Мария Кузьминична вәлупсәлолаңән, муйсәр әңкия тәм хәнты ими вәс. Щәлта М. Волдина пушхиета хәнты мир амаматыщәт амамщәс, ар арийс. Нявремәт мосты верәт олаңән иньщәссәт, Мария Кузьминична ай пура олдад олаңән еша путәртәс. Мосл лупты, хути елды 2016-мит одн Мария Кузьминична Волдина 80 ода йил. Шиты күтәдн ләхсәңа путәртман иса мойң әх шайн яньшдтәсыйт.

«Мир детства» немпи ванлтупсы щәта 2016-мит од Ас хәдты тыдәш 22-мит хәтл вәнты рәпитты питд. Тынаң мирев, ши әмәш ванлтупсы вантты «Торум Маа» музея юхтаты.

**Надежда
НОВЬЮХОВА**

Ая вәлүм пурайл ара арисәлэ

**Тәм ар верәс па арийс
Валентина Елисеевна Швецова
(Ерныхова) Нүви сәңхум вош
эвәлт. Лүв 1958-мит одн Амня
кәртән сема питәс.**

Муй вүрн нумәсн юхәтсы ар верты, лүв путәрд: «Тәм арем ая вәлүм пурайн пәдем хуши худна вүдең әхләт мәнты соләң сыйт сәшдәт. А муй пәты щит соләң сый сәшд, ин ая вәдмемн щирн мўң Амня кәртән вәсүв, Касум па пелка кўрн па яңхийлсүв. Щирн вәлтәвн мўң ащев вүдең әхәлн юхәтл, хот ов хуца вүдең әхәл омәсл, па хота па тухелт вантлән – тўта па вүдең әхәл омәсл. Щәлта ёш хүвати-и, вүдең әхләт иса ши мәнләт.

Вош хүват мәнлән нюр лоңханьщупәт вүдең әхләт мәнләт. Ин тәм йисн па шинәмәлмәсем, вәдмевн ши йисн мир вүдең әхләң йис вәс. Ин тәм йисн ким етлән, камн вүдең әхәл сый әнтәм па немудты әнтәм. Ин щит пәты хәншум арем. Тәм йис па тухләң хоп йис, па щит пәты хәншум арем. Ин нумсем хуца иса ши вәл, пәдем хуши сәшд вүдең әхләт мәнты соләң сый».

АЯ ВӘЛҮМ НУМӘСЛАМ

Ая вәлүм пурайн
Пәдем хуши худна
сәтләт
Вүдең әхләт мәнты
соләң сый.
Екрәт хүват па
Ёхмәт хүват па
Вүдең әхәлән мәнлүв
Хеттая.
Сорнең пәнтуп вүдыет
Хәтлҗеел дывел
похнәс па.
Тәм йис пурайн
Тухләң-хопәң йис
Пәсты хопәң лащ.
Тухләң-хопәң мўң,
нәмлта мәнлүв мўң.
Ар мўв хәйлүв мўң, ар
вәнт хәйлүв мўң.
Па вой-кўрн мўң
сора тәлыёв.
Пәсты хопән мўң илта
мәнлүв мўң.

Ар мўв хәйлүв мўң, ар
вәнт хәйлүв мўң.
Екрәт хүват па
Ёхмәт хүват па
Пәсты хопн илта
мәнлүв мўң.
Па вой-кўрнән мўң
пәста тәлыёв.
Ая вәлүм пурайн
Пәдем хуши худна
сәтләт
Вүдең әхләт мәнты
соләң сый.
Екрәт хүват па
Ёхмәт хүват па
Вүдең әхәлән па хән
мәнлүв мўң.
Сорнең пәнтуп вүдыета
Па хән деллүв щив.

**Хәншәс
Тамара ПЯТНИКОВА
Ас-угорской
институт Нуви
сәңхум вош тәхи**

Тэрум юхан ёх вэйтантайдсат

Сэрханл мўвн хэлум шурас арат шуши мир вэл. Ши кўтн ард пелак ханты мир вэнт кэртладн авие лавадман вэлдэт. Там ванан Сэрханл мўвн Нижнесортимской вош пўнадн Анатолий Николаевич Вандымов вэнт кэртан Тэрум юхан ёх ияха ақтайдсат. Ши вер олаңан мўцева Сэрханл вош шуши мир «Югра дьлднуптаты» тахи кэща не Валентина Терентьевна Шадрина путартас.

– Вантэ, ма ванкўтды Сэрханл хантыдам пида вэйтантайдлум. Мўң тамиты яха юхтыйдтэван арсыр лаварт сўртат олаңан путартлўв. Ин мирем губернатор ланкар хэя нётасты ими Людмила Александровна Алфёрова пида вэйтантайдсат. Лўвты вэлупсы арсыр сўртат олаңан иньхэссэл. Щиты яха юхтум мир хатл кўтўпн Ная-Ворта поякшасат, маван пасан, сўраң пасан омсалсат. Нэптэд вэнашак ювум ханты ики Даниил Николаевич Покачев оңтан хор йир иса лўв эша-кўра версалэ. Айдат хэ ёх лўведа нётасман вэсат.

Вантэ, тэд хатл сора худал. Щиты етн олаңан кэртан имие Людмила Афанасьевна Вандымова мойдаты юхтум неңата ханши ёнтты верат вандтас. Итэх имет имухты ханши эвэсат па тата юлда пўватсалдал.

Вантэ, вэнт шушийн вэлты неңиет ёнтасты вереда пйтэдн мет ши тармат. Там каркам неңие вандтас, муй иты депта вўды тахты нўдты мосл. Елды ма, Сэрханл шуши мир «Югра дьлднуптаты» тахи кэща не Валентина Шадрина, вандтасум, муй иты сора няврем юнттыаканьвертымолс.

Ши мэр па Вандымов ёхлан хотн ван кев пўтн лант йиңк хот кэща не

Л.А. Алфёрова шуши мирд пида

Тэрум юхан хантэт

кавартас. Ёхат шаен-хэен яньшмел юпийн ханты моньшат вэты ики Даниил Николаевич Покачев ай ёха мурта тарнаң йис путрат путартас. Щиты олаң хатл етн имет ханшан ай вейт па аканят ёнтты етшуптумел.

Кимат хатадн тэп нувия вусхумтас, хэ ёх имухты вўдыдал каншты делумсат. Таш юхи тўвумн кэрт хары илатн телана ювемас. Вўдые ромат, ёш эвэлт нянь, хўд делат. Икет тыншанн нивашты

вўды каталдсат, ин утыет па нянь леты вэлдтасыйт. Лыв щиты сора рома йилат. Авиет кўтн ши мурт ям шэшийдты, лыпи нумас тўнумлал. Щалта кэртан икев Анатолий Николаевич хэ ёх пида пэндал вантты янхсат. Ёхат икет юх эвалт анат, дыйт па па амаш уат версат. Хэ нявремат кўтэлн амаш верман эхал шэпа наварсат, эрашман кассат.

Тата хантэт пида Сэрханл район кэща ланкар хэ Владимир

Феденков вэйтантайдс. Лўв вантсалэ, муй иты шуши мир вэлдэт, муйсар нўшайт тайлат.

Мосл лупты, тамаш ям вэйтантупсы Тэрум юхан хантэт кэша Сэрханл шуши мир «Югра дьлднуптаты» тахи кэща не Валентина Терентьевна Шадрина лэшатас. Лўв Сэрханл район кэща ёхн па «Сургутнефтегаз» немпи тахийн шуши мир пида рэпитты икийн Дмитрий Анатольевич Фетисован нётса.

Ульяна МОЛДАНОВА

**Там хурн Алла Владимировна Русмиленко
доль. Лұв Нуви сәңхум район «Тумран сый»
немуп шуши мир культура хотн рәпитл.**

Алла айтелн ханты не ернасәт ёнтты муй хурамәң ханшет свәтты Ваньщавәт кәртәң верәнтты неңәт эвәлт вәндтәйдәс. Әхәт лұв ёнтәсты не щира Игрим вошн училища етшуптәс. Щи вәндтәты тәхи юпийн Нуви сәңхум вошн шуши мирәт культура хотн рәпитты питәс. Сырыя арсыр ай пурмәсыет муй аканят ёнтәс. Щәдта не па хә ернасәт, сәхәт, кұвщәт ямсыева па тәса ёнтты вұянтәс. Лұв ясәңдал эвәлт уша йис, муй щирн ёнтты сухлад «Увәс хурамәт» якты-ариты хотәң хәннехуятәтн иса тайлдыт. Щит пәта там айлат не лупәд: «Ма яма ки ёнтәслум, щит ма рәпатаем ищи хуятәта мосты питл. Муй щирн веритлум, щи щирн ханты культура вера нәтлум».

Владимир ЕНОВ

Ар од мәр пушхиет пида рәпитл

**Мәнум од ван хәтлуп
тыдәщ 23-мит хәтлән ханты
не Анна Павловна Ердакова
50 ода йис. Щит рәт мир
йис верәт пелы сәмәң не,
лұв тәса ханты якәт якәл.
Там неңие хәлүмъяң од мәр
нявремәт хәтл мәр давалды
хотн рәпитл.**

Анна Павловна ай пура оддал Нуви сәңхум район Ваньщавәт кәртән мәнсәт. Әңкел – Ольга Ильинична Костина – щәта 23 од мәр пәдъницайн рәпитман

вәс, лұв рәт мұвәд – Шуйд кәрт. Ащел – Павел Тарасович Костин – Ваньщавәтн «Победа» немпи колхосн ар од мәр рәпитәс, лұв Манстар район Вежакар кәртән семапитәс па енмәс. Яха мәнмәлдн дын Ваньщавәт кәртән 1981-мит од вәнты вәснән па рәпитсәңән, щәдта нявремәдәл пида Поднавәт кәрта касәлсәт. Анна щи пурайн 16 ода йис, лұв Поднавәтн әшкола етшуптәс па щи юпийн икия мәнәс, щит Александр Сергеевич Ердаков. Иса упидал щи пурайн па тәхета вәндтәйдтә па рәпитты мәнсәт. Әңкел па Нуви сәңхум воша касләс, ин вәнты щәта вәд. Анна Павловна Поднавәт кәртән вәд.

Анна айлат пурайд вұш эвәлт ханты якәт якты питәс. Щи пурайн упел – Фаина Павловна Иштимирова – Поднавәт кұлупн рәпитәс, кәртәң эвет па пухәт ханты якәт якты вәндтәс. Анна Павловна эвед рәт мир якәт тәса якты вәндтәслә. Лұв мет одәң пуш нявремәт хот эвәлт есәдты пурайн якәс.

Анна әшкола юпийн Поднавәт кәртән «Сорни хұдые» немпи нявремәт хәтл мәр давалды хотн рәпитты питәс. Ин 30 ода йис, хути лұв щәта рәпитл. Щи одәт мәр ар пұш ишәксы. Лұв пурмәсәт пәсты неңа, хот сыстамтман, детут кавәртман рәпитәс. Мәнум одн лұв воспитатель неңа рәпитты щира вудаң непек холумтәс.

Анна Павловна икел пида кәт няврем енмәдтсәңән. Сергей пухән 30 ода йис. Лұв Ёмвошн Югорской университететшуптәс, интам Верхнекалымской вошн вәд па рәпитл, ими па кәт эви тайл. Эвән икия мәнәс, щит Оксана Серебренникова. Лұв Ёмвошн педагогической колледж хуши вәндтәйдәс, ин Нуви сәңхум вошн нявремәт хәтл мәр давалды неңа рәпитл. Егор пухәд ин 7 ода йис.

Анна икел пида 17 од мәр пидаңа вәснән. Икел техучасток хуши рәпитәс. 2000-мит одн Александр Сергеевич әнтәма йис. Щи вұш эвәлт Анна Павловна атәдта вәд. Нявремәдәл лұв хушеда юхтәйдләнән, нәтләнән. Лупл, хути тәняд Сергей пухәд әңкел хотя хошум мәты турпайт верәс.

Там ханты не юдн па лұң пурайн әкратн арсыр хурамәң әня лыптәт енмәдтәд. Нявремәт хотн ищи лұв омсум арсыр әня лыптәт хот хурамман омәсләт.

Сема питум хәтләд пәты ма Анна Павловная ям яснәт луплум. Ләдн лұв уяңа, тәдаңа ар од ат вәс па рәпитәс. Нявремәдәл, хиләд лұв хушеда тәп дыдәң әня лыптәт па хошум сәм пида ат юхәтләд!

Надежда
НОВЬЮХОВА

Ханты ширн хурамәңа якәл

Тәм хурн Анастасия Леонидовна Русмиленко. Лұв вет ол мәр Нуви сәңхум район Увәс мирәт культура хотн көща дәнқәр неңа вәд.

Сырыя тәм не Ёмвошн «Институт языка, истории и культуры народов Югры» тәхийн, мәта ут Югорской государственной университетн пүншман тайсы, ашкола нявремәт ханты ясаңа па литературая вәндтәты хәннехә щира вәндтыләс. Әхәт 2009-мит олн ши институт етшуптәс па Ваньщавәт кәртәң мир рұтыщәты «Родник» немуп хотн еша рәпитәс па Нуви сәңхум вошн рәпата мушатәс.

«Тәта мәнема рәпитты шеңк әмәщ, вантә, арсыр мирәт едпийн мұң ханты әхлұв вәдты-хотты щирәт вандтәты па елды тәты веритлұв», – щиты Анастасия вәйтантупсы пурайн мәнема лупәс.

Владимир НОСКИН

Йилуп киника етәс

Тәм ванән йилуп ханты пуквайтн «Өмәщ азбука па моньщәт» немпи киника етәс, щит филологической наукайт доктор не В.Н. Соловар хәншәс.

Шиунтаснайнявремәт па ашколайн ведьши вәндтийлты олңитум эвет-пұхәт ханты ясаң йилуп пуквайт вәндтәты веритләт. Кашәң пуква хәншты вәндтийлты щир ут вәд, хур олүпән нерәстыпа В.Н. Соловарән хәншум ай лұңтарәт вәндтәты, ши тумпийн юхи хәшум лопәсәтн хәнтымөныщәтпа нумсәң кәсупсәт вәлдәт. Киника шеңкхурамәң, нәмәслұв, хуты нявремәта шеңк сәма рәхл.

Людмила СПИРЯКОВА

Люба ай вес вой тыв тәсы

Ван хәтлуп тыләщ 22-мит хәтлән Ёмвошн «Мұв-авәт па Хәннехә» немпи пурмәсәт вандтәты па шавиты тәхийн «Мир глазами мамонтёнка» немпи ванлтупсы вәс. Ямал мұв И.С. Шемановской музей-тәхи эвәлт тыв Увәс мұвн вәйтум пунәң вес вой пушәх тәсы. Тәм вөйе Люба немн пунсы.

Увәс мұвн хәнты вән пунәң вес войт вәсәт, дыв вет мудтас метра кәршәттийн па 10-12 тоннадавәрттийн вәсәт. Люба ай вес вөйе нюр тәм йис слон немпи вой хурасуп вәд. Лұв ши мурта яма хәщәс, шивелт пәда ванттийн, нумсапитлән: «Тәм вөйе вұюмса. Еша вәд нух

ши верләд». Семлад па хұв нюдыел иса тәдаңа хәщсәт.

Ёмвош музей-хот әх мира вандтәты кеши ищи итәх пурмәсәт нух пунсәт. Щит вес вой пәңкәт, йис пәлтап вой лұвәт па арсыр вой велпәсләты щұңкәт. Вандтупсийн тәм вой вәйтты оләңән кина

вандтәсы.

Тәта кашәң хәннехә Люба вес вөйе нәпека хәншты щир тайл. Шәлта хәншум хурәт па мұвәта вандтәты тәдыйт. Мойң әх па Япония, Америка па па мирәт хәншум хурәт вантсәт.

Вандтупсыя юхтум кашәң хәннехә ши йис мир оләңән ар әмәщ па ушхуль ут уша павтәс. Юхтум хуятәт вантсәт, муй тәм вән войт лесәт па уша версәт, муйсәр турнәт па лыптәт ши йисн енумсәт.

Ши тумпи, щәта Ёмвошн вәйтум вән йис кәти лұв вандтәсы. Мәнема щит уша верты шеңк әмәщ вәс. Неш, хәнты тәм мұвн щимәщ вән, пәлтап кәтет вәсәт па вәнт әшәт хұват хәхәтләсәт.

Вандтупсы Ас хәдты тыләщ 31-мит хәтл вәнты мәнты питл. Ма нәмәслум, ар хәннехә щит вантты щив яңхәл.

**Мария ВАХ,
ЮГУ хуши
вәндтийлты эви**

**Ханты ясаңа тулмаштәс
Надежда ИЛЬИНА**

Мәһнема ёһтәсты әмәш

Лянтор вошн Сәрханл районән арсыр хурамәң ханты мир дәмәтсухәт па сыр-сыр ай пурмәсыет ёһтәсты не Ольга Ивановна Колыванова (Рышкова) вәд. Ма дүв пиләда вошәң музей хот йитн вәйтантийдсум па путремәсум.

– Ольга Ивановна, муйсәр хоттелд хуятәт хуши сема питсән па айтелдн енүмсән?

– Ма юкан вүдытайты па вой-хүд велпәсләты хоттелдхуятәтхотн 1950-мит одн сема питсум. Мүң вәнт кәртәв Ваңкты юхан пүңәдн Сәрханл районән омсәс. Семьяев хуши кәт пух па кәт эви енмәс. Ма хәдүм ода тәп йисум, хути ащев, хүд велпәслүман, йиңка питәс. Еша вәс вәншәк яюм па упем мулты атум мәшн юхәтсыйңән па әнтәма йисәң. Мин па апщем пида китумтак Алексей Ефимович Рышков, акем икийн, енмәлтсынов. Щипурайн ям ар Рышков хоттелд хәннехуятәт Ваңкты юханәв хүватн арсыр ай кәртәтн вәсәт. Итәх ех ар вүды тайсәт па щит пәта тывелдт-тухелдт касәдман яңхсәт. Кимит ех шимәд вүды дыв щиредн тайсәт па щит пәта ар пеләк хүд па вәнтвой велпәслүман елды вәдты-холты хураслад ләщәтсәт.

– Ашколайн, һәң, алпа, вәндтйидсән? Щив мәһнты елпийн хошсәң рүш ясәңән муй әнтә?

– Мет олаң пурайн ма Лямино кәртәң ашкола-интернатн вәсум па вәндтйидсум. Еша әхәтшәк па Тундрино ашколая тәсыюм. Мосл лупты, хути щи оләтн иса рүш ясәң уша павәттй ән веритсум па ханты ясәңән путәртсум. Ин тәмхәтд вәнта рүш ясәң юврая мәнд. Итәх щосн ханты мир моньшәт муй арәт «Пимочка» якты-ариты хот пәта рәтясәңән хәншлүм. Ма щиремн, дыв шеңк яма

па хурамәңа тывдәт па хәннехуятәтн иса сәмәңа тайдыт. Щәлдта рүш щира дывелдтүлмащәтйи питлүм, дәдн рүшәтн ат хәдәнтдыт. Щит муй моньшәт муй арәт иса хәдәнтты щирләд әнтәмәт. Мосәң, сырыя ма рүш ясәң евтама вәндтәсум па ямсыева уша ән версем. Щәлдта шеңк шимәд ашколайн вәсум. Ма, вантә, тәп ветмит класс вүш вәнта вәндтйидсум.

– Ветмит класс ашколайн етшуптәсән па муй щирн елды вәдты питсән?

– Вән хәннехуятәт щипурайн худыева колхосн рәпитсәт: хүд-вой велпәсләсәт, хотәң войт енмәлтсәт, мүй хәрыйн енүмты летутәт әкәтсәт па арсыр рәпатайт ләщәтсәт. Ма па щи оләтн юдн вәсум, ай нявремәт дәвәдсум па сыр-сыр хотәң верәт версум. Щи вүш эвәлт иса ёһтәсты вүянтсум. Мет олаңән ай пухәт муй эвет тайты ернасәт, щәшкан щәшкана пунман, ёһтты вәндтйидсум. Щимәшч няврем едн дәмәтсухәт ныврем вәс шеңк тәса ма хушәма тывты питсәт. Ханты неңәт, вантә, иса худыева айтәдн кашәң еш рәпатая вәндтәдыт. Тәп мәһнема ищипа пүңәң сух эвәлт мулты дәмәтсух ёһтты – мет әмәш вер. Щит пәта яма вәндтйидсум вәна ювүм неңәт эвәлт, муй щирн вүды сух муй кепәд дустәды. Щәлдта муй щирн ютдупщийн яма вәшиты рәхд, дәдн вәншләд нух вүты па хути ямсыева тәңәлты, па тәдәңтелдн ешн ләптәпты. Инюхи хәшүм

оләтн, катра иты, хәнши арат дәмәтсух ёһтты веритлүм. Вүды муй күрәң вой шәнш донәт эвәлт ищи дон верты хошлүм. Тәп ин ешәләм кәшитләт па ма щи вер эвәлт иса щи вудысум. Итәх щосн мулты дон ки мосл, ма вәнт кәртән вәдты рәт неңдам эвәлт вохлүм. Вүды сух муй кепәд ищиты щи хәннехуятәдм эвәлт ар пүш мушәтйидлүм.

– Сәк эвәлт па муйсәр пурмәсәт һәң верты хошләң?

– Катра пурайн тәмиты леваса сәк иса ән па тыныса. Щит пәта сәк пида тәп юхи хәшүм оләтн ханты неңлүв рәпиттыямапинышәсәт.

Мүң түрлөпсәт сәк эвәлт кәрәтлүв, не ернас пәнтәт хурамәңа верлүв, арсыр елтыныты ай пурмәсыет ханты хәншийн пунлүв, дәдн дыв хурамәңа ат вантәссәт. Щи пурайн телефон тайты ай хирәт, аканят па сыр-сыр сәк келәт арсыр мир хуятәтн емәңхәтләт мәһнты кемн шеңк яма ләтдыт. Щит ищи, мүй нумәслүв щирн, ешн ямсыева верты рәпатаев. Кашәң вер елпийн нәмәслән, муйсәр пурмәс яма ләшәтты, дәдн лүв мәтты хуята ат мосмитәс па щит пәта түңщирәңа верлән.

– Ольга Ивановна, ин па муйсәр дәмәтсухәт

ёһтләң?

– Ин ма хилнедама хәншийн евтум хәнты сәхәт ёһтлүм. Дын китумтак «Пимочка» якты-ариты хота яңхләңән. Арсыр етнхотәт, вантә, иса вошәң мир елпийн камн ищки пурайн мәндәт. Щит пәта ма дыведа хошум па хурамәң сәхәңән ёһтты щипинышәсум.

– Нәң эвен ищи, алпа, мулты ёһтәсты вәндтәсән?

– Лариса эвем вошәң культура хотн рәпитл па ищиты яма ёһтәсты хошл. Лүв па ар пеләк арсыр ай хурамәң пурмәсыет ёһтәд па ед щитәт тыныыл. Ма ин пенсияйн вәдлүм. Щит пәта муй мосл хәннехуятәта, иса щит ёһтлүм. Итәх пурайн сәк эвәлт түрлөпсәт верлүм па вошәң йис пурмәсәт әкәтты хота, щитәт мәлдәм.

– Нәң вәлүпсән хүватн сыр-сыр дәмәтсух ёһтсән, алпа, итәх утәт дыв эвәлтәда мулты вәндтүпсыйн вәсәт?

– Ма верум рәпатай-ләм Ёмвошн, Сәрханлән па Лянторн арсыр вәндтүпсәтн щи вәсәт.

– Мет яма ёһтум сухләң пәта, алпа, мултыин кәшә әхәтн мойләсыйн?

– Арсыр ишәкты непекәтн па мулты арат пүш шай янышты анәтн мойләсыюм.

Владимир ЕНОВ

Рәт мұвды хәщәс

Тәм сүсн, ай тәхет потты тылһащ олаңмит хәтләтн, Ёмвошн «Единая Россия» немуп хотн, мәта тәхия округев депутатәт хущи хәннехуятәт дыв нұша вердал пида юхәтләт, Сәрханл районән и вәнт кәртәдн вәдты хәнты ики пида вәйтәнтәйдсум па путремәсум. Тәм хә – Семён Павлович Нимперов. Лұв ветмит рәт щирн тәйты мұвәдн Нижний Сортым вош лепн вәнтән хоттел хуятлад пида вәд па хәлүмъяң мудтас вұды тәйд. Муй пәта округев депутат Еремей Айпин хущи юхтәс па муйсәр вер тәта тўңматты вұтыщәд, щи олаңән немасыя иньщәссем.

– Семён Павлович, муй арат хәннехә нәң щемьяен хущи вәд па вән муй ай рәт мұв нын тәйләты?

– Мұң щемьяевн хәлүм хуят араттелн вәд: ма, иимем па ай пухлеңкем. Тәм кўтн нявредем хәлмит классән ашколайн вәндтәйд. Мин па имисәңән вәнт кәртән вәтща вәлдүмән. Рәт щирн тәйты мұвемн нядъяң километра хұваттәд па ищи кемн луваттәд

Рәт мұвды хәшүм хәнтәт шуши мирәт депутат Е.Д. Айпин пида

тәп вәд. Юкан вұдәт тәйлдүв, хұд па вой велпәсдәлүв.

– Муйсәр нұша вер тўңматты нәң округев шуши мирәт депутат хә Еремей Айпин хуща юхәтсән па сырыя лұв хущеда вәсән муй әнтә?

– Ма сырыя оләтн немұдты пурәйн депутатәт эвәлт нәтупсы ән вохсум. Округев шуши мирәт депутат Еремей Айпин хущи мет олаң пұш юхәтсум. Ма рәт мұвемн сейсмопартия, мәта ут «Сургутнефтегаз» эвәлт рәпитл, тывелт-тухелт яңхты өш верәс. Щи өш шеңк вән турас мәнема тәд. Ма юканема тәйты вұдыдам, щив юхәттәдн, иса ар пелка дәкки мәнләт. Еша вәд па щи өш хұват машинайт иса ма вәдты хотем лепн яңхты питләт. Щит пәта ма юкан вұды ташем ияха әкәтсум па хәлүмъяңкем километра вұша едшәк лұвел тәсем. Щи тәхийн тәм кўтн сейсмопартия рұщәт ән рәпитләт па мұв илпи таш ән кәншды. Тәп щи вервевтам, хути ма па хуятәт рәт мұва юхәтсум.

– Па рәт мұвәң әхн нәң имисәңән вана вұсыин муй әнтә?

– Щит, вантә, ма рәтдам-щирдам па щит пәта мухты щи вана вұсыном. Ин мұң рәт щирн тәюм мұвдүв юхды

ищипа ән мәдыйт. Щит пәта ма округев хәнты мир депутат пида путремәсум па ләнхалум, ләдн «Сургутнефтегаз» ма щемьяема ат нәтәс рәт әхдам мұва касәдты па соткем шураәс шойт арат вух ат сухуптәс. Мәнема, вантә, вәдты хотем, лупәсәт па аюм-китум пурмәсәт па йилуп тәхия айдта тәты мосл.

Тәм рәт мұвды хәшүм хәнты ики юпийн ма округев шуши мир депутат хә Еремей Айпин немасыя иньщәссем:

– Еремей Данилович, алпа, юхи хәшүм оләтн ар хәнты хоттел әх рәт мұвел такды хәщәт па хути дыв едды вәлупсы щирдал ләщәтсәт?

– Ма хущема ар щимәщ хәннехә рәт щирн тәйты мұвдал верәт тўңматты юхтәйд. Итәх хуятәта нәтты веритлүв, итәх – әнтә. Мұв илпи таш хути дыв мұвдалн кәншсы, щиты едды кәншты питлы. Тәм йисн хәнтәта щит пәта шеңк лавәрт рәт мұвдалн вәдты, вұды ташдал тәйты, ясәд па вәдты-ходты щирдал едды тәты.

Владимир НОСКИН

А. Вьюткин верум хурңән

С.П. Нимперов

**Ёмвош округн тәмхәтл сот мудтас
шуши мир община вәд. Дыв «Об общинах
коренных малочисленных народов в
Ханты-Мансийском автономном округе –
Югре» немуп поступсы унтасн рәпитлät.**

Ячигин ёх

Ф е д е р а л ь н о й поступсы ширн увас мирäта хул ведпаслätы рäхл. Югра мұвн хул калты верät олаңан иши поступсы тәйлдүв. Ши ут посн хантэта, вухадята па юрнäта ай тәхты хул ноптälты рäхл. Вантэ, увас мирät хув йис телäн Ас йиңкедн па Лаңал юханэдн лапätман тәйсäйт. Ар ай кәртät ши юханңан хонäңан вәлдät, щäта мир хулдывеа хул ведпаслälät. Сыры олатн мир ар хул мийдясät, планät тәрматыйлсät. Щälта Ас йиңкиед

хуша рәпитсät па ям вух ёша павтыйлсät. Вантэ, вән юхан пұңäлн енмум хуятät Асэл па Лаңалэд такла хув мәр äн пäклät вәлты. Шуши мир общинайтн рәпитты ёх вой-хул ведпаслälät, арсыр тулäh äкätлät па итэх тәхетн вұды лавäлманвәлдät. Щälта ёхум воньщұмутät, сэвупсы, хумäсвәд, ай мәрäh па нохär сем äкätлät. Ши тумпи дыв вәнт кәртät тәйлät, шив арсыр мойң ёх юхтыйлдät. Шив яңхты ёха вой-хул ведпаслätы рäхл. Итэх хуятät äл рұтыщäты яңхлät.

Тәм ванән ма «Нарымский стан» немуп община кәща хә Валерий Георгиевич Ячигин пида вәйтан-тыйлсум. Дүв Мосум мұвн енмäs. Яма нәмлälэ, муй вұрн ая вәдмälдн сäран хопн ащел пида хул тухлыйс. Шиты юхан хұрн ходпитэвән арсыр вәнт сыйт сачлät. Алäңая нуви хәнүд пурайн

айлдтыева довäлман мәнлүв. Юхан йиңкев ләпнälүв пида юнтäl. Хätл Äңкев вәншет күтн ведщи нух килты питäs. Ай вурщикиет юхан панән датätьдюман яңхлät. Юхан шип пұңäl эвälт васы олңäs ай түрн, лыпät äкätман вәщийлдät па вәд-вәд илды мәртыйлдät. Мұң па хопев йиңк хумп кätна эвätман Мосум хуват ши мәнл. Имудтыйн ащем хә ёх пида тухлыты ши питсät. Мұң, нявремät, иши нётäслүв. Щимäщ өмäщ юхан сыйт хәдäнтман Валерий Георгиевич Ячигинши енмäs. Шиты ханты ширн енмум ики вой-хул ведпаслудман ин вәд. Дүв яйдал пида 2006-мит олн тәмäщ тәхи пұншäs. Дыв Ёмвош районән Согом юхән пұңäлн кәртэд вәд. Тәм юхан хулäң тälн яма ев ведпаслälät. Щälта Батово вош кимälдн иши вой-хул ведпаслätы па воньщұмутät äкätты тәхет непек ширн верман тәйлät. Ячигин ёх семьяед вән, иса ветьяң кем хәннехә общинаедн рәпитл. Юханäң мұвн вәдты мир ши пätа дыв яма хул ведпаслälät. Вантэ, вәнт шушийн вәдты ёх кеша хул щит нянь юкана вәд. «Нарымский стан» немуп община и тәнäл ол хәт тонна арат

хул катлсät. Тәп вән вер дыв тәрумтэд кем хул потälтätы тәхет äн тәйлät. Щи пätа ев, сорт, мевты па па хулät имухты тäl мәр кәмäңа тыныты мосл. Дыв ар хул ведпаслälät. Щälта хул сулдыät, сорälдät па потум ширн тынылät. Мет давärt вер – щит хул тыныты тәхи äнтәм. Ши тумпи Лаңал пұңäl шик па кәрäщ вәнтätн тәм община ёх вәнтылät. Уяң хätл вертыйн кураң вой павтыйлдät. Ши кеша немасыя лицензия непекätн мийдäлыйт. Тәрум аши ям ол верäнтадн мир шұньлät. Ёхум воньщұмут, сэвупсы па хумäсвәдмурта äкätлät. Тәм олатн Ячигин ёх воньщұмутлал тыныюм вухлалн Ас, Дэв юханät хуват яңхты түтäң хоп ләтсät. Ин щитэд унтасн вән юхәнäта тухлыты яңхты питлät. Валерий Георгиевич нәмäсл тыв Югра мұва яңхты мир кеша вой-хул ведпаслätы тәхет ләщätты. Вантэ, юхтыйлдты ёха шеңк өмäщ уша верты, муй иты хантэт па вухадят катра йисн вәсät. Ши олаңан юхätты мира увас ёх общинайтн рәпитты хуятät па вәнт шушийн вәдты шуши мирät ат путärtлät.

Ульяна ДАНИЛО

2016-мит одн ар ныврем рўтыщаты питлът

**Губернатор дӑңкӑр хӑ Геннадий Бухтин
мирхот верӑнтӑс. Щӑта нух вантсы, хутысаты
2016-мит одн нывремӑт рўтыщаты питлът.**

Лўв лупӑс, кўш тӑм одн вух ӑн тӑрмӑс, ищипа ай ӑх Питы щорӑсн па Крым хуши рўтыщӑсӑт. «Мўн па пўш рўтыщупсыя вух шалитты ӑн питлўв. Муй арат вух ши вера тӑруптӑды, щит тӑнлуп тыдӑщ вӑнты кашӑң районӑн па вошн кӑщайт нумӑс павӑтлът. Щиты

верты мосл, дӑдн па пўш 2015-мит олкем арат хуят ат рўтыщӑсӑт.

Вӑн кер тыдӑщ вўш эвӑлт «Отдых детей» немуп карткед рӑпитты питл, щӑлта рўтыщаты вер олӑнӑн Интернет, газетайт, радива па телевидения хуши ай павӑтты питды. Ши

тухӑдпи рўтыщаты тӑхета нӑтты питлўв. Ямсыева нух вантты питлўв, дӑдн щитӑт вурӑкӑт эвӑлт вӑньдыты», – лупӑс Геннадий Бухтин.

Социальной развитие немуп департаментӑн рӑпитты не Наталья Гусева лупӑс, 2016-мит одн 200-кем шураӑс ныврем пӑты рўтыщупсы лӑщӑтды, щит 96,5 процент ай ӑх арат. Итӑх эвет па пухӑт хошум

мўвӑт эвӑлт Крым па Краснодарской край хуши рўтыщаты питлът.

Мосслупты, 2016-мит одн йилуп рўтыщупсӑт лӑщӑтдыт: нывремӑт па хотӑң ӑх туристической ширн ищи рўтыщаты питлът. Щӑлта итӑх хуятӑт лўн пурайн ГТО кӑсупсийн кӑсты питлът.

**Губернатор айкедӑт
ара китты тӑхи
непек тулмащтӑс
Реональда ОЛЬЗИНА**

Учителят па ӑңкет – мет тынӑң неңӑт

**«Тынӑң неңӑт! Нын худыева ӑңкет. Вӑлтӑнӑн мӑр нын ар пўш
нывремдӑн па вӑндтӑты эветн, пухӑтн ӑңкия альщӑдыйтӑн. Муй
арат ныврем вӑндтӑсдӑн, ши арат пўш ӑңкия альщӑсыйтӑн. Тӑрум
илпийн ӑңкет па учителят мет тынӑң хуятӑт. Вантӑ, дыв сӑм хӑри
эвӑлт нывремӑт енмӑлтлът», – тӑмӑщ ясӑңт Нижневартовск вошн
8-мит ӑшколайн рӑпитум ими Евдокия Максимова «Учителями
славится Югра» немуп мирхотн лупӑс. Лўв яма рӑпитмӑлд пӑты
Тюменской областной дума эвӑлт ишӑкты непекн мойдӑсы. Ши вер
Ас потты тыдӑщ 27-мит хӑтӑдн вӑс, хӑн Ёмвош искусствайт Центр
хотн ветсот мудтас учителят етн хота ӑктӑщидсӑт. Щит ут Ёмвош
округев 85-мит ода йиты пурая постӑсы.**

Ши мирхотн окружной дума депутат Сергей Дегтярев ям вўща ясӑң нывремӑт вӑндтӑты ӑха лупӑс па итӑх хуятӑта ишӑкты непекӑт мӑс. Хӑршия рӑпитмел пӑты пӑмӑщипа непекӑт округ дума эвӑлт образование департамент ух неӑа вӑдум А.В. Грибцова, Унь – Юганской ӑшколайн рӑпитты В.А. Слободскова па Нижневартовск хуши 22-мит ӑшколайн вӑлды Г.Н. Тарасова па па ӑх катлуптӑсыйт. Шуши мирӑт эвӑлт щимӑщ ям непек Аганской ӑшколайн ай ӑх вӑндтӑты ими Маргарита Вынтымовна Вӑнго ӑша павтӑс.

Образования департамент кӑща не **Л.Н. Ковешникова** мойлупсӑт мӑты едпийн лупӑс: «Учитель иса щимӑщ хуята хӑщл, кўш ӑшколайн ат

Интернет эвӑлт вўшм хур

рӑпитл, хидылад пида юдн ат омӑсд муй общественной верӑт ат верл. Тӑм пўдӑң мўң округев сема питум хӑтл постӑлўв. Мет вӑн мойлупсы Юграя – щит нын рӑпатаен». Ши юпийн лўв «Заслуженный работник образования Ханты-Мансийского автономного округа-

Югры» немуп непекӑн Когалым ӑшколайн рӑпитты И.С. Перебатова па «Лицей им. Г.Ф. Атякшева» (Югорск) немуп хотн рӑпитты Л.В. Хватова мӑс. Губернатор эвӑлт пӑмӑщипа непекӑт Советской, Лангепас, Нягань, Урай, Лямино хуши рӑпитты ӑх холумтсӑт. Хӑнтӑт эвӑлт

Касумӑн рӑт ясӑна эвет-пухӑт вӑндтум ими Галина Алексеевна Обатина ши утн мойдӑсы. Мўвев кӑщӑя нӑтты хӑ эвӑлт пӑмӑщипа непек «Лаборатория Салахова» (Сӑрханл) немуп хот ух хӑя В.Ш. Салахова мӑсы.

Тюменской область образования профсоюзӑт тӑхи кӑща **Валентина Куликова** ишӑкты непекӑт катлуптӑты едпийн лупӑс: «Юграйн вӑлды мира дыв мўвед сема питум хӑтл вудаң вера вӑд. Тӑта худыева вӑдӑт, хути учителят вӑндтӑты вера, культура ар унтас тӑсӑт. Юграйн XVIII-мит йисн Тӑрум хотӑт хуши ӑшколайт пўншыйт. Ӕхӑт тӑм йис хурасуп ӑшколайт тывсӑт, щит унтасн тӑм мўвн вӑндтӑты вер лӑщӑтсӑ». Щиюпийнши не Тюменской область дума па профсоюзӑт хот эвӑлт ишӑкты непекӑт айлат ӑх вӑндтӑты хуятӑта катлуптӑс. Мойлупсӑт ара ортум юпийн мирхотӑң ӑх пӑты искусствайт хотн вӑлды пухӑт па эвет «Белоснежка и семь гномов» немуп луӑлтуп вӑндтӑсӑт.

Реональда СУРЕЙСКАЯ

Ренат Акчурин ям ясәң лупәс

2015-мит од Культура од тухәдпи сәм мәшәт ода альщуман вәс. Вантэ, щи мәшәт эвәлт тәрүм илпийн вера ар хуят әнтәма йил. Щит пәты Россияйн вәдты пәльницайт немасыя сәм мәшәт лекщитты питсәт.

Тәняд Ас потты тыдәшн РИЦ «Югра» немуп хотн сердечно-сосудистой кәшет олаңән путәр мәнәс. Щәта кардиохирург Ренат Акчурин, здравоохранение департамент кәща Александр Филимонов па окружной пәльница ух хә Алексей Добровольский ай павәтсәт.

Мосл лупты, Юграйн хәннехә сәм па кәды дер мәшәт лекщитты пәты сосудистой немуп хотәт Ёмвошн па Няганян рәпитләт. Юхи хәшум оләтн щәта йилуп щүңкәт унтасн па йилуп щирн мир лекщитты питсийт.

Александр Филимонов:

– Российской Федерация Президент В. Путин тәм од сәм мәшәт эвәлт нух тўңматты од немн пунсәлдә. Округевн 2008-мит од вўш эвәлт «Югра-Кор» немуп поступсы вәл, щит унтасн хәннехәйт сәм мәшәт эвәлт лекщитлүв. Тәм пўш Сәрханл вошн кардиологической хотн йилуп операционной хот йит пўншлүв, щәта

иса тәм йисн верум ям щўңкәт омәсты питләт. Щит рўвн метар операция верты питлүв. Щәлта Нижневартовск хуши вәдты пәльница иши йилуп пурмәсәтн мәлы. Тәм од сухәнты вәнты щи вошн сосудистой хот пўншлүв, щәта коронарной синдром, ишемической па ух мәшәт тайты хуятәт нух тўңматты питләт. Вән рәпата версүв, дәлн вән давление тайты әх пәльницайн яма ат йисәт. Щи верәт унтасн округевн юхи хәшум вет од мәр шимдшәк хуят сәм па кәды дер кәшет эвәлт әнтәма йисәт. Кәт сосудистой хотн од мәр няд щурәс арат арсыр операцияйт верлүв, мет ар ут ишемической немуп мәш эвәлт па протезирования верн.

Алексей Добровольский:

– Кашәң од ар хурасуп операцияйт верлүв. Сыры мәшәң әх пуртәнәт унтасн лекщитсүв, интум йилуп щўңкәт рўвн мира нәтлүв. «Югра-Кор» поступсы рәпитты мәр ярхәс процент араттыя хәннехәйт пәльницайн

шимд удты питсәт. Щәлта инфаркт эвәлт интум 9,8-кем процента әнтәма йиты әх шимда йис. Сосудистой немуп хотәтн Сәрханл, Ёмвош па Нягань хуши иши шимд хуят яма ән йил. Аршәк хуят ай кәртәтн па вошәт эвәлт хўвн вәдты пәльницайт хуши сурма питләт. Вантэ, итәхпурайн дыведвоша тәты ән алемәлүв. Щит пәты хәтл етты пеләк мўвн йилуп леккар хотәт пўншлүв, дәлн кәшаң әх мосты пурайн сорашәк щив тәты.

Тәм йисн операция юпийн хәннехәйт тәп 7-10-кем хәтл пәльницайн улдәт. Мўң мўвев әха ләңхалум лупты, хән сәмдәл кәшия йилдәт, имухты тохтүрәт юхи ат вохләт. Щитәт вәдәл, муй щирн дывед нух тўңматты. Интум мўң уша версүв, тәм йисн ар хуят мосты пурайн мәшәл олаңән тохтүра лупләт. Дыв сәш тайлдәт, хути кәшия йитәдн имухты леккар хуши мәнты мосл. Тохтүрат щи олаңән дыведа иши ай павәтләт. Кашәң хуята участковой тохтүр хуши мәшәл пидә яңхты рәхл па диспансеризация немуп вер питыйдты пурайн дыведа пәльницая мәнты мосл.

Александр Филимонов:

– Мирева мәшәт эвәлт нәлам лавдәсты мосл. Сәм мәш па кәды дер кәшет тайты әх кўтн ар хуят шар талдәт, итәх хәннехәйт атум летутәт эвәлт кәшаңа йилдәт. Тәм вернәң кашәң хуят лүв сәттәла тўңматты кәс тайл. Медицинской

профилактика хотәтн тохтүрат щи әха иши нәтләт.

Ренат Акчурин:

– Юхи хәшум пўш Ёмвошн 2003-мит одн вәсум. Ма ванттемн, интум окружной пәльница Центральной клинической немуп хот (Москва) хураспия рәпитл. Ёмвош округ тохтүрәт вера яма лекщитләт, тәта сосудистой хотн 300-400-кем операция сәмән верәнтды, щи вер европейской мўвәт араттыйн вәл.

Тәм хәтл окружной пәльница йилуп щирн рәпитл, эндоваскулярной немуп нәтупсы рўвн сәм мәшәт щәта иши лекщитдыйт. 1980-мит оләтн российской тохтүр нумәс павтәс щиты верты. Интум арсыр мўвәтн тәрүм илпийн ищиты верды. Щәлта эндопротезирование немуп операция тәта иши верәнтды. 75-80-кем ода ювум пирашә әх ин вәнты катра щирн ки лекщитсийт, мосәң, 50-кем процент щи әх кўтн әнтәма йисәт. Тәм йисн йилуп щўңкәт унтасн худыева операция юпийн яма йилдәт па кимит хәтл дыведа юхи мәнты рәхл.

Мосл лупты, щимәш операцияйт верты щит тынәң вер. Щит пәты пәльницайта нәлам щи вера вух мәты мосл, дәлн тохтүрәт ванкўтды йилуп щўңкәт унтасн мир ат лекщитләт.

**Реональда
ОЛЬЗИНА**

Нявремәт хущи мойңа яңхсұв

*Кашаң ол ван хәтлуп тыдәшн
Югра мўвев сема питум еманхәтләтн
«Хәтлые» пушхиет лавәлты хотн ар
ол мәр радивайн рәпитум хәнты ими,
нявремәт пәты путрәт хәншты хуят,
хўв пәнта мәнум вәндата вәлум не
Евдокия Вожакова шәңәт вәйтәнтупсы
ләщәтәс. Ши тумпийн ипўша
нявремиет сәк кәрәтты, акань ёнтты
па па йис верәта вәндтәс.*

Тәм одн шив «Хәнты ясаң» па «Луима сэрипос» непеқнәнән рәпитты ёх мойңа вохсыйт. Шит хәнты ясаңән хәншты кәтнән Людмила Спирякова па ма Ирина Самсонова, «Луима сэрипос» эвәлт якты па нарәсты вер яма вәты вухаль айдат хә Александр Вьюткин.

Мўң нявремиет хуща хурәмәң хәнты па вухаль мирнән ләмәтсухн юхәтсұв. Пәнән арсыр хәнты мир пурмәсәт тәсұв па хурамәң ванлтупсы ләщәтсұв.

Сырыя нявремәта Югра мўвев, увәс хуятлұв па йис верәт оләңән ай павәтсұв. Шәлта «Хәнты ясаң» па «Луима сэрипос» газетайнәнән ванлтәсұв па путәртсұв, муйсәр айкеләт па путрәт непеқнәнән хәншлұв. Елды ай пушхиет пәты елпәң па хурамәң «Хәтлые» немпи непеқ ванлтәсұв. Ши юпийн ванлтупсы ләщәтум кашаң утые пўшхиета яма ванлтәсұв па путәртсұв, муй пәты тәм муй тум пурмәс мосл па муй ширн шит верды. Әмәш, хутыэвиет акань оләңән иса вәләт,

дыв мўңева яма ястәсәт, муй пәты хәнты аканят семнән, нюд па уңәл ән тәйләт.

Шәлта Александр Вьюткин нявремәта вухаль мир нарәсты юх санквылтап оләңән айкел тәс па ши утн юнтәс. Пушхиета шеңк әмәш вәс увәс мир нарәсты юх хәләнтты.

Ван хәтлуп тыдәш 9-мит хәтәдн мин кәтнән, Людмила Спирякова па Ирина Самсонова, «Моньш» немпи хәтлмәр пушхиет лавәлты хота яңхсұмн. Метайэвиета папухиета иши Югра мўвев оләңән айкел тәсұмн. Увәс мир йис пурмәсәт ванлтәсұмн, хәнты мир арәтарисұмн па нарәсты юхн нарәсұмн.

Нявремәта шеңк әмәш вәс шуши мир юнтутн юнтты. Сырыя мин Людмила Спирякова пида шәл немпи нумсәң юнтут пушхиета ванлтәсұв. Тәм юнтут дыведа шеңк мәстәс. Дыв минемна амтәңа лупсәт: «Юдн хоттел ёхлұва иши шәл юнтут ванлтәлұв!»

Ши юпийн пушхиет пәты итәх увәс мир

өрәшты кәсупсәт ләщәтә йдсұмн. Нявремәт хәлум пўш ширн наврәдсәт, юхшәп талсәт па әхәл шәпи навәрсәт. Дыв щикем апрәңа па каркама кашаң партупсы версәт, хуты вәйтәнтупсы сухнум

юпийн хәщ холдупа йисәт.

Шит пәты мин дыведа путәртсұмн, мәтты еманхәтләтн мойңа ишипа юхәтлұмн.

**Ирина
САМСОНОВА**

Ханты ясанг (Хантыйское слово) №1 (3445), 15.01.2016

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**

Ответственный секретарь –
Новыхова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52
E-mail: luima@ugracom.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ОАО «Тюменский дом печати»
г. Тюмень, ул. Осипенко,
д. 81-220.

Подписано в печать:

по графику 15.01.2016 г.
в 15.00.; фактически
13.01.2016 г. в 15.00.
Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ **0033**
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО. Свидетельство
о регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает точку
зрения
редакции.